

Central European
Digital Media
Observatory

CEDMO Trends:

12. vlna očima Medianu

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

- 1 Základní parametry
 - 1.1 Specifika šetření
 - 2 Aktuální trendy
- 3 Vnímané vystavení dezinformacím
- 4 Vnímání aktuálních narativů
- 5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu:	CEDMO Trends: <i>Česká společnost v době změn</i> (12. vlna)
Termín hlavního sběru dat:	8. 3. 2024 – 24. 3. 2024
Cílová skupina:	populace 16+
Způsob výběru respondentů:	kvótní výběr
Opora nastavení kvót:	ČSÚ
Sledované kvóty:	pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023
Metoda sběru:	CAWI, panelový výzkum
Celkem platných dotazníků:	3 000

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO NPO a dodavatelem společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN jsou Štěpán Žádník a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

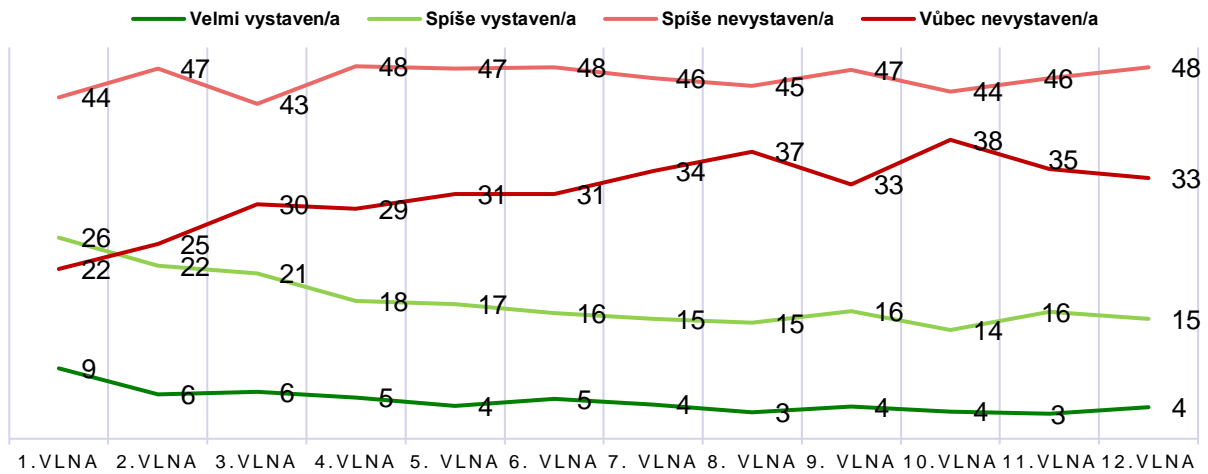
Národní
plán
obnovy

2 Aktuální Trendy

Zjištění z aktuální vlny výzkumu potvrzují některé trendy z předešlých vln. Především pokračuje trend zvyšujícího se počtu lidí, kteří se cítí spíše nevystaveni dezinformacím a ubývá respondentů, kteří se necítí být vůbec vystaveni dezinformacím. Dalším z pokračujících trendů je snižování povědomí o pravdivých narativech a zároveň růst povědomí o těch nepravdivých.

- Stále platí, že převážná většina dotázaných deklaruje, že dezinformacím v uplynulém měsíci vystavena nebyla. V této vlně se shodně jako v té předchozí jedná až o 81 % dotázaných.
- Většina respondentů stále vnímá dezinformace jako problém – celkem 74 % (při součtu „velmi závažný problém“ + „dosti závažný problém“). Roste počet respondentů, kteří dezinformace vnímají jako „velmi závažný problém“ (35 %). V souvislosti s tím klesá počet respondentů, kteří je vnímají jako „dosti závažný problém“ (39 %). Proto dochází ke snižování rozdílu mezi těmito skupinami.
- Převážná většina respondentů považuje za správné, aby stát disponoval nástroji k omezení působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace. Podíl těchto respondentů je 74 % (určitě ano + spíše ano).
- V současném měření roste míra důvěryhodnosti pravdivých narativů. Nejvíce respondenti důvěřovali narativu o tom, že již třetí rok po sobě kleslo množství mořského ledu plujícího kolem Antarktidy pod dva miliony kilometrů čtverečních. Podle vědců může jít o jeden z důsledků globálního oteplování. Až 73 % dotázaných považuje tento narativ za věrohodný (při součtu „zcela věrohodné“ + „spíše věrohodné“).

3 Vnímané vystavení dezinformacím

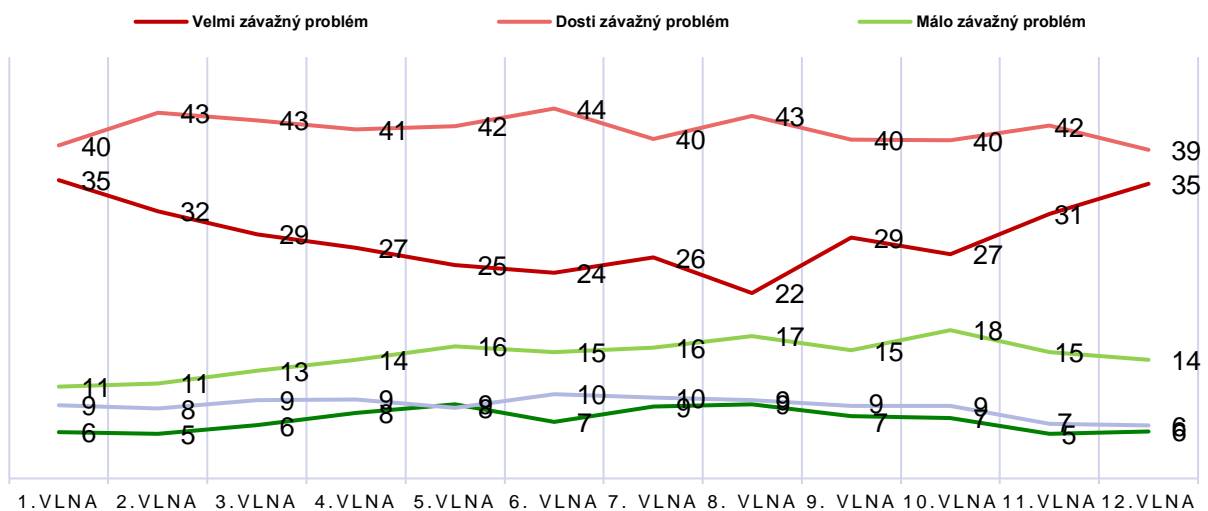

IP02. Do jaké míry jste v uplynulém měsíci podle Vašeho názoru byl/a, anebo nebyl/a vystaven/a účelově šířeným nepravdivým či manipulativním informacím (někdy též označovaným jako „dezinformace“) v médiích?

N=3000

Oproti posledním vlnám nejsou velké rozdíly ve vystavení respondentů dezinformacím. Stále platí, že převážná většina dotázaných deklaruje, že dezinformacím v uplynulém měsíci vystavena nebyla. V této vlně se jedná až o 81 % dotázaných (při součtu „spíše nevystaven/a“ + „vůbec nevystaven“).

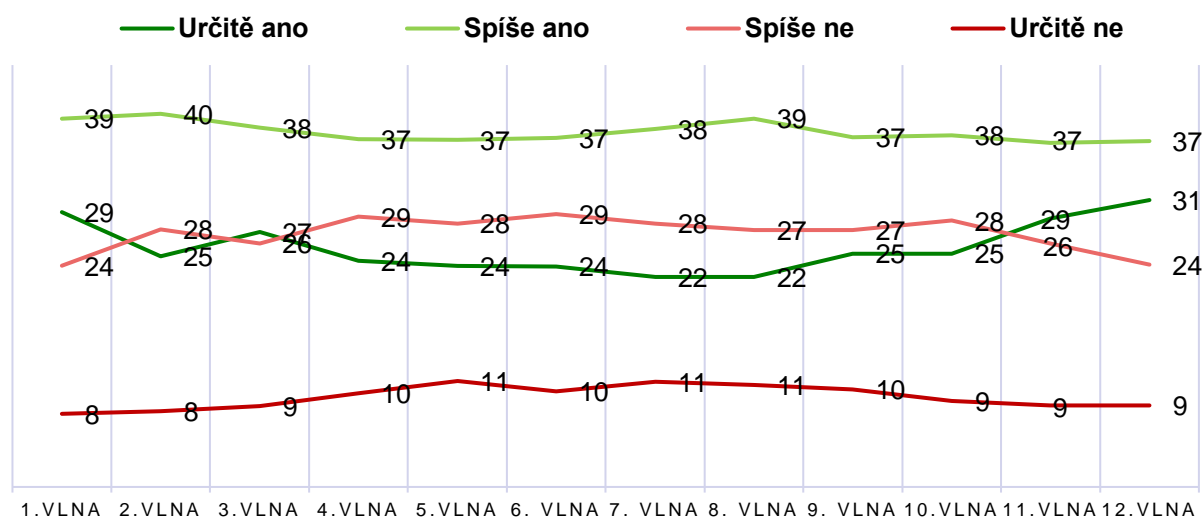
Dezinformacím se cítí být signifikantně více vystaveni muži (23 % „velmi“ + „spíše vystaveni“) a častěji také lidé ve věku 45 – 54 let (22 %). Dezinformacím se cítí být více vystaveni lidé, kteří se cítí být hodnotově konzervativní (33 % na bodě „10“ hodnotové škály a 30 % na bodě „9“ hodnotové škály) a také ti, kteří ve druhém kole prezidentské volby volili Andreje Babiše (26 %) než voliči Petra Pavla (16 %).

IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

N=3000

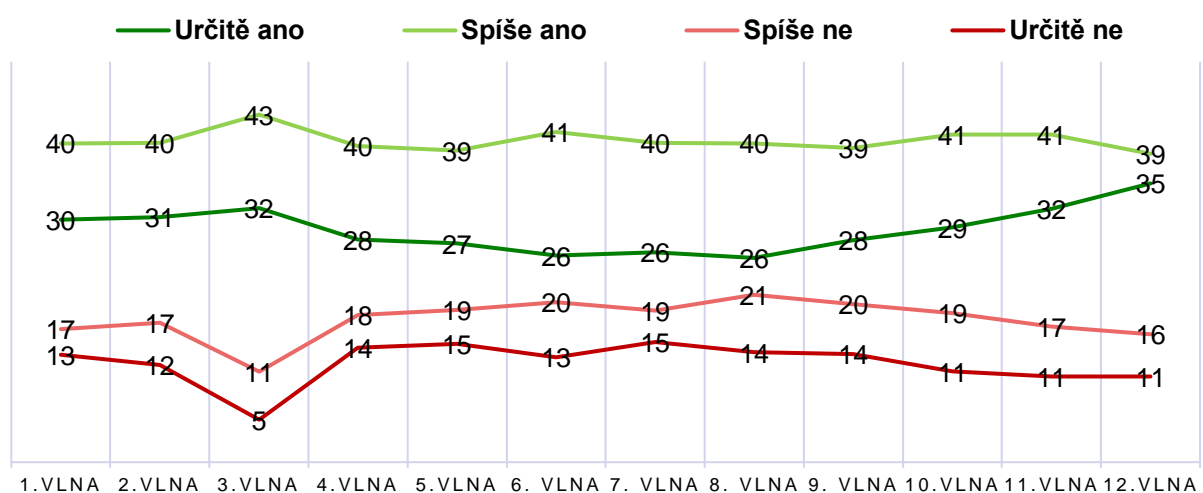
Při posouzení hrozeb plynoucích z dezinformací nemůžeme zaznamenat žádné velké trendy mezi odpověďmi respondentů. Čísla zůstávají napříč vlnami téměř konstantní. Opět jako v posledním měření můžeme vidět, že dvě třetiny respondentů (68 %) považují šíření dezinformací za ohrožení bezpečnosti České republiky („určitě“ + „spíše ano“), zbývající třetina respondentů (33 %) je přesvědčena o opaku.

IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

N=3000

Podobně jako v případě předešlých otázek k dezinformacím je častěji za hrozbu pro bezpečnost ČR považují nejmladší ročníky ve věku 16–24 let (77 %), studenti (80 %) a častí uživatelé internetu (70 %). Jako hrozbu označují dezinformace taktéž častěji liberální respondenti, voliči Petra Pavla (78 %) častěji než voliči Andreje Babiše (58 %). Signifikantně častěji se také jedná o voliče PIRSTAN (81 %) a koalice SPOLU (79 %) oproti voličům ANO (62 %) a voličům SPD (47 %).

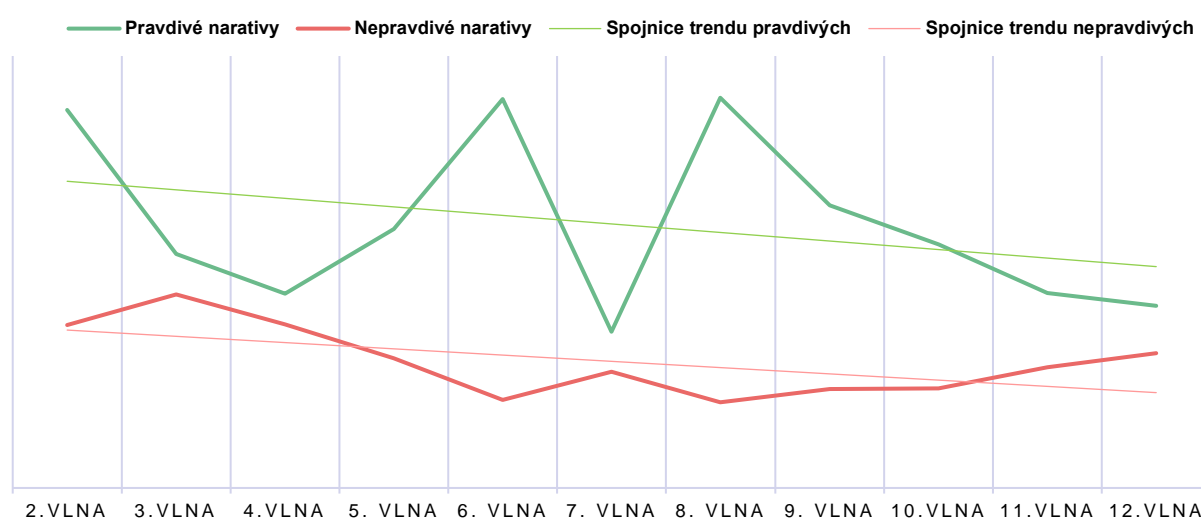
IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

N=3000

I nadále převážná většina respondentů považuje za správné, aby stát disponoval nástroji k omezení působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace. Podíl těchto respondentů zůstává totožný s předcházející vlnou, a to na 74 % („určitě ano“ + „spíše ano“).

Stejně jako v minulé vlně jsou i v současném měření pro omezení médií, která šíří dezinformace, častěji ženy (78 %) než muži (68 %), respondenti z nejmladší generace (82 %), studenti (81 %) a lidé, kteří volili Petra Pavla ve druhém kole prezidentských voleb (85 %), ve srovnání s těmi, kteří volili Andreje Babiše (61 %).

4 Vnímaní aktuálních narativů

DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. Informacích?

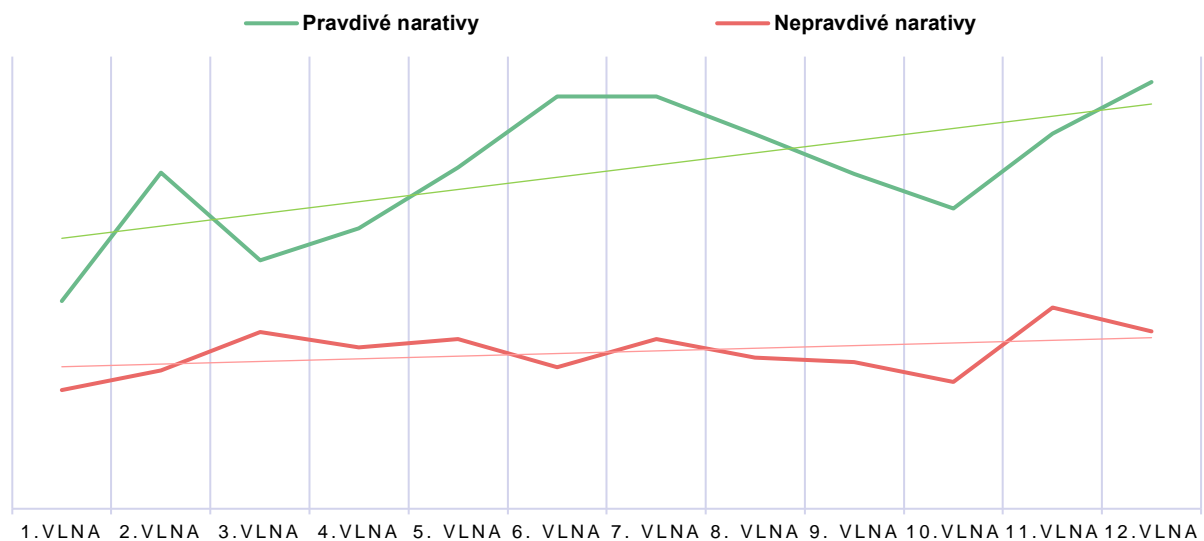
N=3000

Tak jako v předchozí vlně ani v současném měření žádný z pravdivých narativů nezaznamenala většina respondentů. Jedna třetina respondentů (34 %) zaznamenala pravdivý narativ, že: „Již třetí rok po sobě kleslo množství mořského ledu plujícího kolem Antarktidy pod dva miliony kilometrů čtverečních. Podle vědců může jít o jeden z důsledků globálního oteplování.“ Necelá třetina respondentů (27 %) také zaznamenala narativ, že: „Česká republika může od Německa darem získat dalších 15 tanků Leopard 2A4 jako ocenění za vojenskou pomoc Ukrajině.“

Naopak převážná většina respondentů (91 %; „vůbec nezaregistrovala“ + „nevybavuji si, nejsem schopen/schopna odpovědět“) vůbec nezaznamenala pravdivý narativ, že: „V Jižní Koreji loni požádal o azyl rekordní počet Rusů, když šlo o bezmála 6000 Rusů z celkem 19000 žadatelů.“

Oproti předchozí vlně zaznamenáváme mírný nárůst povědomí o nepravdivých narativech. Z nich více než třetina respondentů zaznamenala narativy, že: „Vládní podpora Ukrajiny, včetně pomoci ukrajinským běžencům, je jedním z hlavních důvodů narůstajícího státního dluhu

České republiky.“ A dále narativ že: „Strany vládní koalice prosazují v Parlamentu České republiky korespondenční volbu, aby mohly v roce 2025 zmanipulovat sněmovní volby a prohlásit se za jejich vítěze.“

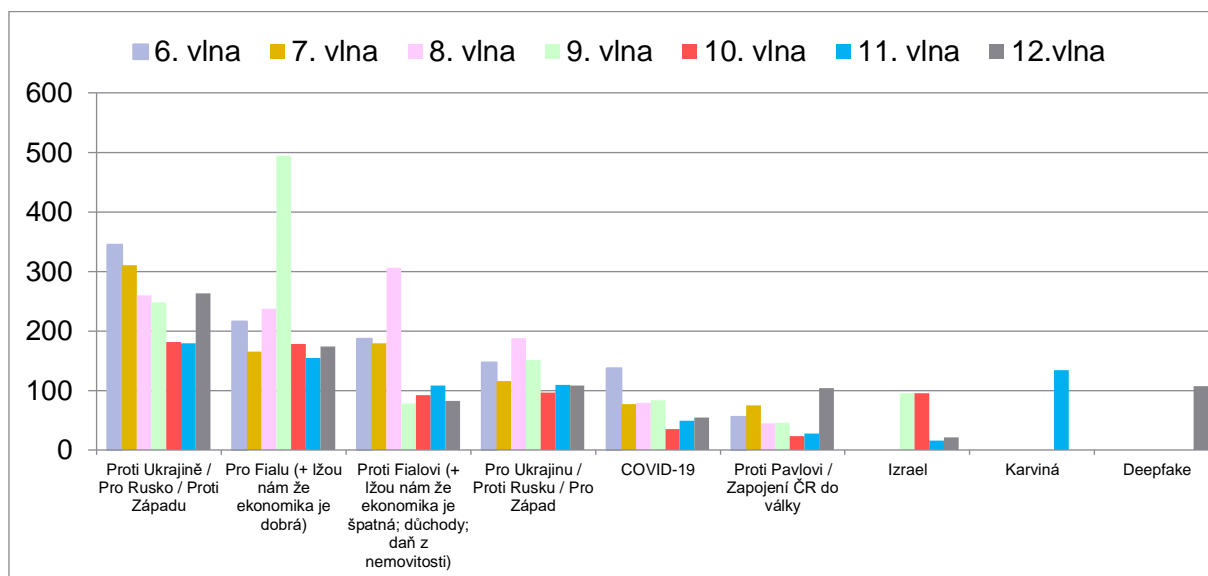
DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

N=3000

Oproti předchozí vlně zaznamenáváme v současném měření mírný pokles u důvěryhodnosti pravdivých narativů. Přesto však téměř tři čtvrtiny respondentů (72 %; „zcela“ + „spíše věrohodné“) považují za věrohodný pravdivý narativ, že: „Již třetí rok po sobě kleslo množství mořského ledu plujícího kolem Antarktidy pod dva miliony kilometrů čtverečních. Podle vědců může jít o jeden z důsledků globálního oteplování.“ Více jak polovina respondentů (56 %; „zcela“ + „spíše věrohodné“) pak za věrohodný považuje také narativ, že: „Česko může od Německa darem získat dalších 15 tanků Leopard 2A4 jako ocenění za vojenskou pomoc Ukrajině.“

Převažuje podíl těch respondentů, kteří nepravdivé narativy považují za nevěrohodné. Z těchto narativů jsou za nejméně věrohodné považovány narativy: „Do pitné vody je v mnoha zemích přidáván fluorid sodný, toxický a žíravý neurotoxin, který snižuje IQ těch, kteří ho požívají. Způsobuje náchylnost lidí k podléhání manipulacím kvůli znečištění epifýzy v mozku.“ (89 %; „spíše“ + „zcela nevěrohodné“) a „Nizozemská společnost Redefine Meat dodává do německých restaurací steaky vypěstované ze zvířecích kmenových buněk a vyrobené pomocí 3D tiskáren.“ (82 %; „spíše“ + „zcela nevěrohodné“).

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaké nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označována jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

Oproti minulým vlnám značně vzrostl počet zaznamenaných dezinformací namířených proti Ukrajině či západu (263). Vzrostl i počet informací, které respondenti vyhodnotili jako dezinformace, ve prospěch Petra Fialy a jeho vlády (174). Mezi dezinformace, které od minulých vln respondenti zaznamenali častěji, se řadí i ty proti Petru Pavlovi (104) a o onemocnění COVID-19 (55). Proukrajinské dezinformace se pohybují na stejné úrovni jako v minulé vlně a protivládní dezinformace poklesly.

Zcela nově respondenti uváděli dezinformace spojené s deepfake technologií (107), které se objevily se stejnou frekvencí jako dezinformace týkající se například Petra Pavla.